

ВЕРНО НА ОРИГИНАЛОТ
NJËSH ME ORIGINALIN

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
REPUBLIKA E MAQEDONISE SE VERIUT
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО СЕРАГОВАЊЕ И ОБУКА
QENDRA PER ARSIMIN PROFESIONAL DHE TRAJNIMI

Примено Примено	31-05-2022		
Организаци № орг	Број № број	Потпиш Штамп	Примено № орг
08	560/19		

Në bazë të nenit 55, paragrafi 1 të Ligjit për organizimin dhe punën e organeve të administratës shtetërore („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë” nr. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 dhe 51/11 dhe „Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut” nr. 96/19 dhe 110/19), neni 38, paragrafi 1 i Ligjit për arsimin e mesëm („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë “ nr. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 42/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16, 127/16, 67/17 dhe 64/18 dhe „Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut “ nr. 229/20) dhe nenit 7 të Ligjit për arsimin profesional dhe trajnimit („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë “ nr. 71/06, 117/08, 148/09, 17/11, 24/13, 137/13, 41/14, 145/15, 55/16, 64/18 dhe „Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut “ nr. 275/19), ministri i Arsimit dhe Shkencës e miratoi Programin e provimit nga modulet e detyrueshme në arsimin profesional për profilin/kualifikimin arsimor **Teknik i transportit dhe shpeditonit** nga drejtimi/sektori **Komunikacion / Komunikacion, Transport dhe Magazinim**, nga arsimi i reformuar profesional.

PROGRAMI I PROVIMIT

PËR MATURËN SHTETËRORE DHE PROVIMIN PËRFUNDIMTAR

MINISTRIA E ARSIMIT DHE SHKENCËS
QENDRA E PROVIMIT SHTETËRORE

QENDRA E ARSIMIT DHE TRAJNIMIT PROFESIONAL

Teknik i transportit dhe shpedicionit

Profili/kualifikimi arsimor

ARSIMI I MESËM
PROFESIONAL

Shkup, 2022

1. HYRJE

Programi i provimit për profilin/kualifikimin arsimor Teknik i transportit dhe shpedicionit nga arsimi teknik i reformuar mundëson përgatitjen e maturës dhe provimeve përfundimtare të cilat janë në funksion të përmirësimit të cilësisë në arsim. Programi i provimeve është bazë për krijimin e testeve të maturës shtetërore dhe të provimit përfundimtar, të cilat mundësojnë përfundimin e arsimit (certifikimin) dhe regjistrimin e nxënësve në arsimin e lartë (përzgjedhje).

Në vitin akademik 2019/2020 filloi zbatimin e reformave dhe programeve të arsimit teknik të reformuar në të gjitha profilet/kualifikimet arsimore nga të gjitha drejtimet/sectorët. Reformat e reformuara hartohen në mënyrë modulare dhe reformat përbëhen nga njësi modulare, të përfaqësuara nga një ose më shumë rezultate mësimore dhe kritere vlerësimi.

Në përputhje me Konceptin për maturën shtetërore, maturën shkollore dhe provimin përfundimtar në arsimin e mesëm publik, nxënësi zgjedh lëndën e tretë me zgjedhje nga reformat profesionale nga pjesa zgjedhore.

Në përputhje me reformat dhe programet e reformuara në arsimin profesional katërvjeçar, u miratua një model i ri i programit të provimeve. Përmbajtja e programit të provimit sipas modelit të reformuar përbëhet nga përmbajtja e reformave nga modulet e detyrueshme për profilin/kualifikimin arsimor **Teknik i transportit dhe shpedicionit**. Në programin e provimit dimensionohen dy paketa modulare dhe nxënësit zgjedhin vetëm një.

Programi i provimit për provimin e maturës shtetërore dhe për provimin përfundimtar nga modulet e detyrueshme për arsim profesional për profilin/kualifikimin arsimor **Teknik i transportit dhe shpedicionit** përmban këto komponentë:

1. Hyrje
2. Qëllimi i provimit
 - 2.1. Qëllimet e përgjithshme të provimit
 - 2.2. Qëllimet e paketave zgjedhore
 - 2.2.1. Qëllimet e paketave zgjedhore (1)
 - 2.2.2. Qëllimet e paketave zgjedhore (2)
3. Përmbajtja e provimit
 - 3.1. Specifikimi i përmbajtjes dhe aftësive të programit të provimit
 - 3.2. Konkretizimi i rezultateve mësimore sipas njësive modulare
4. Rrjeti i specifikimeve të provimit
 - 4.1. Rrjeti i specifikimeve të paketës zgjedhore një (1)
 - 4.1. Rrjeti i specifikimeve të paketës zgjedhore një (2)
5. Përshkrimi i provimit
6. Mënyra e notimit
7. Nënshkrimi dhe data e miratimit të programit të provimit

2. QËLLIMI I PROVIMIT

2.1. Qëllimet e përgjithshme të provimit

Qëllimet e përgjithshme të maturës dhe provimeve përfundimtare të moduleve të arsimit të detyrueshëm profesional për profilin/kualifikimin arsimor **Teknik i transportit dhe shpedicionit** është të kontrollojë:

- njohuritë e fituara për vazhdimin e suksesshëm të shkollimit dhe përcaktimin e profesionit të ardhshëm;
- aftësitë për t'u kyçur në tregun e punës;
- aftësitë për të aplikuar në mënyrë të pavarur njohuritë në fushën e **transportit dhe shpedicionit**;
- zbatimin e parimeve dhe ligjshmërive që sundojnë gjatë zgjidhjes së problemeve praktike dhe specifike nga fusha përkatëse.

2.2. Qëllimet e paketave zgjedhore

2.2.1. Qëllimet e paketës opsionale një (1)

Paketa zgjedhore një (1) në Programin e Provimit të **Teknik i transportit dhe shpedicionit** përbëhet nga 2 (dy) programe mësimore:

Teknologjia e transportit hekurudhor i cili mësohet në **vitin e tretë** dhe **Teknologjia e transportit rrugor** i cili mësohet në **vitin e tretë**. Në vijim përcaktohen synimet e dy programeve që përbëjnë paketën zgjedhore një (1):

- dallimi i elementeve bazë të transportit hekurudhor;
- përshkrimi i operacioneve përgatitore dhe fillestare gjatë transportit të dërgesave në trafikun hekurudhor;
- përshkrimi i operacioneve gjatë transportit të dërgesave në komunikacionin hekurudhor;
- njohja e rasteve të veçanta gjatë transportit të dërgesave në trafikun hekurudhor;
- shpjegimi i operacioneve përfundimtare gjatë transportit të dërgesave në trafikun hekurudhor;
- aplikimi efikas i trafikut rrugor gjatë transportit të mallrave;
- zgjedhja e mjetit të përshtatshëm gjatë transportimit të një ngarkese të caktuar në trafikun rrugor;
- përcaktimi i sistemeve të ndryshme të lëvizjes së automjeteve në trafikun rrugor;
- zgjedhja e sistemit optimal të lëvizjes së automjeteve në trafikun rrugor;
- organizimi i llojeve të ndryshme të veçanta të transportit në transportin rrugor.

2.2.2. Qëllimet e paketës opsionale dy (2)

Paketa me zgjedhje dy (2) në Programin e Provimit të **Teknik i transportit dhe shpedicionit** përbëhet nga 3 programe mësimore: **Transporti i kombinuar** i cili mësohet në vitin e tretë, **Shpedicioni dhe punë shpediterike** në vitin e tretë dhe **Shpedicioni dhe punë shpediterike** në vitin e katërt. Në vijim përcaktohen objektivat e tre programeve mësimore që përbëjnë paketën zgjedhore dy (2):

- vlerësimi i llojit të përshtatshëm të paletës sipas karakteristikave të mallit, zbatimi i standardeve në paletizim dhe metodave për formimin e njësive të paletës;
- përshkrimi i mjeteve për manipulimin e paletave, aplikimi i sistemeve të ruajtjes së paletave dhe hartimi i planit për ngarkimin e paletave në mjete të ndryshme transporti;
- përzgjedhja e teknologjisë së përshtatshme të transportit të kontejnerëve;
- aplikimi i teknologjive të përshtatshme të ngarkim-shkarkimit, ruajtjes, sigurimit të mallrave dhe sigurimit të kontejnerëve në mjetet e transportit;
- shpjegimi i punës shpeditrike;
- përshkrimi i punës doganore;
- shpjegimi i procedurës doganore të lëshimit të mallrave në qarkullim të lirë;
- përshkrimi i rolit të dokumentit të vetëm doganor;
- përcaktimi i origjinës së mallit;
- shpjegimi dhe organizimi i transportit përmbledhës;
- aplikimi i tarifës doganore;
- përcaktimi i vlerës së mallit për procedurat doganore.

3. PËRMBAJTJA E PROVIMIT

3.1. Specifikimi i përmbajtjes dhe aftësive të programit të provimit

	Numri i modulit	Emri i modulit	Emri i programit mësimor	Viti i studimit	Fondi javor/vjetor i orëve	Numri i krediteve ECTS
Paketa zgjedhore 1	M ₁	Organizimi i transportit	PZ ₁ – Teknologjia e transportit hekurudhor	I tretë	3/108	6
			PZ ₂ – Teknologjia e transportit rrugor	I tretë	3/108	7
Paketa zgjedhore 2	M ₂	Puna shpeditrike	PZ ₁ – Transport i kombinuar	I tretë	2/72	4
			PZ ₂ – Shpedicioni dhe puna shpeditrike	I tretë	2/72	5
			PZ ₃ – Shpedicioni dhe puna shpeditrike	I katërt	3/99	6

Më poshtë janë të grupuara dhe janë të dhëna aftësit që duhet të zotërojë studenti për të zgjidhur me sukses detyrat e provimit:

- **C1 – njohuri dhe të kuptuarit** (identifikimi, njohja, emërtimi, renditja, rrethimi, lidhja, nënvizimi, regjistrimi, numërimi);
- **C2 – aplikimi** (dallimi, lidhja, përshkrimi, shpjegimi, dhënia e shembujve, plotësimi, konstruimi, modifikimi);
- **C3 – zgjidhje e detyrave** (klasifikimi, kategorizimi, zhvillimi, rishikimi, organizimi, renditja, krahasimi, analizimi dhe përfundimi).

3.2. Konkretizimi i rezultateve mësimore sipas njësive modulare

Paketa zgjedhore 1 (një):

PROGRAMI MËSIMOR 1: Teknologjia e transportit hekurudhor për vitin e tretë	
<i>Njësia modulare</i>	<i>Rezultatet nga mësimi</i>
	Nxënësi do të jetë i/e aftë të:
1.1. Elementet bazë të transportit hekurudhor	- bën dallimin midis llojeve të dërgesave dhe transportit hekurudhor; - definon pjesëmarrësit në transportin hekurudhor të mallrave;
1.2. Operacionet përgatitore dhe fillestare gjatë transportit të dërgesës	- përshkruan operacionet përgatitore në transportin e dërgesave; - përshkruan operacionet fillestare në dërgesat e transportit; - përgatitë listën ngarkuese;
1.3. Operacionet gjatë transportit të dërgesave	- përshkruan operacionet e transportit të dërgesës;
1.4. Operacionet përfundimtare gjatë transportit të dërgesës	- përshkruan përgatitjen për dhënien e dërgesave; - shpjegon procedurën e lëshimit të dërgesave nga stacioni.
PROGRAMI MËSIMOR 2: Teknologjia e transportit rrugor për vitin e tretë	
<i>Njësia modulare</i>	<i>Rezultatet nga mësimi</i>
	Nxënësi do të jetë i/e aftë të:
1.1. Planifikimi dhe organizimi i transportit rrugor	- analizon kriteret për zgjedhjen e rrugëve dhe mjeteve; - analizon mjetet e transportit dhe mënyrat e transportit të llojeve të ndryshme të mallrave;
1.2. Dokumentet në transportin rrugor	- shpjegon dokumentet bazë të transportit në transportin rrugor; - shpjegon dokumentet e vozitësit, mjetit dhe mallrave; - analizon dhe plotëson dokumentet për transportin ndërkombëtar;
1.3. Llojet e veçanta të transportit	- përcakton dhe shpjegon transportin e jashtëzakonshëm; - shpjegon transportin e mallrave që prishen lehtë; - analizojnë transportin e kafshëve të gjalla; - analizon transportin e mallrave të rrezikshme.

Paketa zgjedhore 2 (dy):

PROGRAMI MËSIMOR 1: Transport i kombinuar për vitin e tretë	
<i>Njësia modulare</i>	<i>Rezultatet nga mësimi</i>
	Nxënësi do të jetë i/e aftë të:
1.1. Sistemi i paletave të transport	- përshkruan avantazhet e sistemit të paletave; - aplikon metoda për formimin e njësive të paletave; - përshkruan rëndësinë e paletave standarde në sistemin e paletave;

	- krahason mjetet e manipulimit të paletave; - identifikojnë sistemet e magazinimit dhe ngarkimit të paletave;
1.2. Sistemi i kontejnerëve të transportit	- përshkruan avantazhet e sistemit të kontejnerit; - përshkruan përdorimin e kontejnerit; - përshkruan teknologjitë e transportit të kontejnerëve; - krahason mjetet e manipulimit të kontejnerëve; - përshkruan teknologjitë e ngarkimit, shkarkimit dhe deponimit të kontejnerëve.
PROGRAMI MËSIMOR 2: Shpedicioni dhe puna shpeditrike për vitin e tretë	
<i>Njësia modulare</i>	<i>Rezultatet nga mësimi</i>
	Nxënësi do të jetë i/e aftë të:
1.1. Punët shpeditrike	- përshkruan punët në transportin ndërkombëtar; - njih detyrat bazë të punës shpeditrike; - njih punët shpeditrike të veçanta;
1.2. Sistemi doganor	- përshkruan sistemin doganor të Republikës së Maqedonisë së Veriut; - njih veprimet e lejuara të procesit doganor;
1.3. Procedura doganore	- njih funksionin dhe kuptimin e procedurës doganore; - përshkruan procedurën doganore të lëshimit të mallrave në qarkullim të lirë; - përshkruan procedurat doganore për transit, eksport, magazinim doganor, eksport dhe import për vlerësim, import të përkohshëm dhe përpunim nën kontroll doganor; - numëron llojet e dokumenteve në procedurën doganore;
1.4. Dokument i vetëm doganor (DUD)	- plotëson dhe dorëzon DUD; - njih grupet e DUD-ve; - plotëson rubrikat e DUD-it sipas rregullave.
PROGRAMI MËSIMOR 3: Shpedicion dhe puna shpeditrike për vitin e katërt	
<i>Njësia modulare</i>	<i>Rezultatet nga mësimi</i>
	Nxënësi do të jetë i/e aftë të:
1.1. Tarifa doganore	- shpjegon Tarifa doganore; - zbaton tarifën doganore për përcaktimin e detyrimeve doganore;
1.2. Origjina e mallit	- dallon origjinën preferenciale dhe jopreferenciale të mallrave; - përzgjedh dokumentet që tregojnë origjinën e mallit;
1.3. Transporti përmbledhës	- numëron karakteristikat e transportit përmbledhës; - përshkruan procedurën përmbledhëse të dërgimit dhe dorëzimit;
1.4. Vlera e mallit për qëllime doganore	- shpjegon vlerën e mallit për qëllime doganore; - llogarit detyrimet doganore dhe vlerën doganore.

4. RRJETI I SPECIFIKIMIT TË PROVIMIT

Në rrjetin e specifikimeve të provimit jepet një skemë e përfaqësimit në përqindje të njësive mësimore dhe aftësive në test. Numri i detyrave të provimit nga çdo njësi mësimore, që përfshin një grup të caktuar aftësish, do të jetë i përshtatshëm me përqindjen e përfaqësimit të tyre në raport me numrin total të detyrave të provimit që do të përmbajë testi. Gjatë përgatitjes së testit për zbatimin e brendshëm të provimit, komisioni i provimit të shkollës ruan përqindjen e përfaqësimit të pyetjeve të provimit për lëndët që janë pjesë e paketës me zgjedhje, por ka fleksibilitet në përcaktimin e numrit të pyetjeve për njësitë modulare që janë pjesë e njësive mësimore, pra njësitë mësimore nga paketa zgjedhore. Rrjetet e veçanta të specifikimeve janë duke u zhvilluar për dy paketave zgjedhore.

4.1. Rrjeti i specifikimeve të paketës zgjedhore një (1)

AFTËSITË	PROGRAMET MËSIMORE		PËRFAQËSIMI (%)
	PZ ₁	PZ ₂	
C1	20-30 %	20-30 %	40-60 %
C2	10-20 %	10-20 %	20-40 %
C3	5-15 %	5-15 %	10-30 %
PËRFAQËSIMI (%)	45-55 %	45-55 %	100 %

C1 – njohuri dhe të kuptuarit (identifikimi, njohja, emërtimi, renditja, rrethimi, lidhja, nënvizimi, regjistrimi, numërimi);

C2 – aplikimi (dallimi, lidhja, përshkrimi, shpjegimi, dhënia e shembujve, plotësimi, konstruimi, modifikimi);

C3 – zgjidhje e detyrave (klasifikimi, kategorizimi, zhvillimi, rishikimi, organizimi, renditja, krahasimi, analizimi dhe përfundimi).

PZ₁ – Teknologjia e transportit hekurudhorë për vitin e tretë

PZ₂ – Teknologjia e transportit rrugor për vitin e tretë

4.2. Rrjeti i specifikimeve të paketës zgjedhore dy (2)

AFTËSITË	PROGRAMET MËSIMORE			PËRFAQËSIMI (%)
	PZ ₁	PZ ₂	PZ ₃	
C1	10-20 %	15-25 %	15-25 %	40-60 %
C2	10-15 %	10-15 %	10-15 %	20-40 %
C3	5-10 %	5-10 %	5-10 %	10-30 %
PËRFAQËSIMI (%)	25-35 %	30-40 %	30-40 %	100 %

C1 – njohuri dhe të kuptuarit (identifikimi, njohja, emërtimi, renditja, rrethimi, lidhja, nënvizimi, regjistrimi, numërimi);

C2 – aplikimi (dallimi, lidhja, përshkrimi, shpjegimi, dhënia e shembujve, plotësimi, konstruimi, modifikimi);

C3 – zgjidhje e detyrave (klasifikimi, kategorizimi, zhvillimi, rishikimi, organizimi, renditja, krahasimi, analizimi dhe përfundimi).

PZ₁ – Transport i kombionuar për vitine e tretë

PZ₂ – Shpedicioni dhe puna shpediterike për vitin e tretë

PZ₃ – Shpedicioni dhe puna shpediterike për vitin e katërt

5. PËRSHKRIMI I PROVIMIT

Provimi për profilin/kualifikimin arsimor **Teknik i transportit dhe shpedicionit** zhvillohet me shkrim me mundësi përdorimi të TIK-ut. Nxënësi zgjedh njërën nga dy paketat modulare të ofruara për të cilat ka përgatitur detyrat e provimit.

Provimi konsiston në zgjidhjen e një testi. Testi përmban rreth **40** detyra provimi.

Kohëzgjatja e provimit është **120 minuta** dhe zhvillohet nga bordi i provimit të lëndës në shkollë pa pushim..

Tre lloje të detyrave të provimit janë të përfaqësuara në test:

- detyrat në të cilat nxënësi duhet të zgjedhë një të saktë nga përgjigjet e dhëna;
- detyra të lidhura dhe detyra të hapura - detyra në të cilat duhet të shkruhet një përgjigje e shkurtër në vendin e shënuar;
- detyrat në të cilat nxënësi duhet të tregojë të gjithë procedurën e zgjidhjes së detyrës së dhënë.

Gjatë provimit nxënësi mund të përdorë një kalkulator, mjet vizatimi - vizore dhe mjete të tjera ndihmëse si tarifat për transportin e mallrave me hekurudhë dhe tarifa doganore.

6. MËNYRAT E NOTIMIT

Numri total i pikëve që mund të merren në provimin për profilin/kualifikimin arsimor **Teknik i transportit dhe shpedicionit** është rreth **70**.

Përgjigja e saktë për detyrat me zgjedhje të shumëfishta dhe detyrat të lidhura vlerësohen me 1 pikë. Nëse i zgjidh saktë të gjitha detyrat, nxënësi mund të fitojë rreth **20 - 30 pikë**.

Përgjigja e saktë në detyrat ku kërkohet një përgjigje e shkurtër e drejtpërdrejtë (me një fjalë (numër) ose frazë), vlerësohet deri në **2 pikë** për çdo përgjigje të saktë. Me zgjidhjen e saktë të detyrave të tilla, nxënësi mund të fitojë rreth **20 - 30 pikë**.

Në detyrat ku kërkohet të tregohet si zgjidhet një detyrë (situatë e ndërlikuar), të diskutohet, të shpjegohet, të zgjidhet, ndërsa vlerësohet zgjidhja e saktë e çdo faze të detyrës. Këto detyra vlerësohen me **3 - 5 pikë**. Në detyra të tilla, nëse i zgjidh saktë, nxënësi mund të fitojë nga **15 deri në 25 pikë**.

Vlerësimi do të bëhet në mënyrë **interne nga komisioni i lëndës mësimore**, bazuar në udhëzimet e parapërgatitura dhe kriteret e harmonizuara.

7. NËNSHKRIMI DHE DATA E MIRATIMIT TË PROGRAMIT TË PROVIMIT

Programin e provimit për maturën shtetërore dhe provimin përfundimtar, nga modulet e detyrueshme në arsimin profesional për profilin/kualifikimin arsimor **Teknik i transportit dhe shpedicionit** në arsimin teknik të reformuar nga drejtimi/sektori **Komunikacion / Komunikacion, Transport dhe Magazinim** për nxënësit e arsimit të mesëm profesional, me mendim pozitiv nga Byroja e Zhvillimit të Arsimit, nr. nr. 08-17/18, më 19.04 2022, e miratoi ministri i Arsimit dhe Shkencës.

Numri: 13-5400 / 23

Data: 05.05.2022

Ministër i Arsimit dhe Shkencës,

Doc. Dr. Jeton Shaqiri

n.p.

Vula e rrumbullakët:

Republika e Maqedonisë së Veriut
Ministria e Arsimit dhe Shkencës - Shkup